

Meerjarig Regionaal Programma Laaggeletterdheid 2020-2024

Arbeidsmarktregio Groot-Amsterdam

2 februari 2021

Inhoudsopgave

1. Inleiding
2. Samenvatting
3. Zicht op laaggeletterdheid in de arbeidsmarktregio Groot Amsterdam.
(bron: www.geletterdheidinzicht.nl)
4. Wettelijk kader volwasseneneducatie
 - 4.1 Financiën en aantallen
 - 4.2 Doelgroep
5. Rol gemeenten en contactgemeenten
 - 5.1 Regionaal waar het kan, lokaal waar het moet.
6. Toelichting op de uitwerking afspraken Regionaal Plan Laaggeletterdheid 2020-2024.
 - 6.1 het vergroten van het bereik met extra aandacht voor de mensen die Nederlands als thuistaal hebben (NT1);
 - 6.2 het versterken van de taalnetwerken, zoals die waar de taalhuizen in participeren
 - 6.3 het sturen op kwaliteit van het educatief aanbod
 - 6.4 het trainen van alle mensen die bij of voor de gemeente werken in het omgaan met laaggeletterdheid en het doorwijzen van laaggeletterden;
 - 6.5 het samenwerken met bedrijven en instellingen om de bewustwording over laaggeletterdheid te bevorderen, zodat er rekening wordt gehouden met deze groep en zij worden geholpen.
 - 6.6 het monitoren van bereik en effect van het aanbod.
7. Nadere invulling van de afspraken 2020-2024

Bijlagen 2: beleidskader Taaloffensief A'dam
uitvoeringsplan Taaloffensief A'dam

1. Inleiding

Om zelfstandig en actief deel te kunnen nemen aan de maatschappij moet je beschikken over taal-, reken- en digitale vaardigheden. In Nederland zijn ongeveer 2.5 miljoen mensen die moeite hebben met deze vaardigheden. We noemen deze mensen laaggeletterd, maar weten dat dit ook vaak samengaat met beperkte reken- en digitale vaardigheid.

Als je laaggeletterd bent heeft dat enorme gevolgen voor je leven. Zo blijkt dat laaggeletterden vaker gebruik maken van de bijstand en vaker kampen met armoede- en gezondheidsproblematiek. Laaggeletterdheid beïnvloedt ook het educatief thuismilieu en gaat mede daardoor vaak ook over van generatie op generatie. In dit regionaal programma Laaggeletterdheid 2020-2024 staat in hoofdlijnen beschreven hoe wij, de gemeenten van de arbeidsmarktregio Groot Amsterdam, de komende jaren de middelen volwasseneducatie willen inzetten voor de laaggeletterden in onze regio. Het is een programma op hoofdlijnen dat we met de regiogemeenten verder invulling gaan geven. En het is een programma in ontwikkeling omdat we met elkaar moeten ontdekken, wat in een tijd van afstand houden de verantwoorde en optimale leeromstandigheden zijn voor volwassenen.

2. Samenvatting

De afspraken laaggeletterdheid die op 9 september 2019 door de Minister en de VNG zijn ondertekend vormen de basis voor regionale overeenkomst. Deze komen in grote lijnen overeen met de actielijnen zoals die zijn uitgezet voor het Taaloffensief Amsterdam. De afspraken gaan over:

1. het vergroten van het bereik met extra aandacht voor de mensen die Nederlands als thuistaal hebben (NT1);
2. het versterken van de taalnetwerken, waarin toeleiders, taalaanbieders en bibliotheken participeren;
3. het sturen op kwaliteit van het educatief aanbod;
4. het trainen van alle mensen die bij of voor de gemeente werken in het omgaan met laaggeletterdheid en het doorwijzen van laaggeletterden;
5. het samenwerken met bedrijven en instellingen om de bewustwording over laaggeletterdheid te bevorderen, zodat er rekening wordt gehouden met deze groep en zij worden geholpen;
6. het monitoren van bereik en effect van het aanbod.

Regiogemeenten hebben al in een vroeg stadium de actielijnen van het Taaloffensief onderschreven. In mei 2019, vlak voor de start van de aanbesteding, is dit commitment opnieuw bevestigd. Hierdoor kon het professionele educatieaanbod Taaloffensief voor de regio Groot Amsterdam in een keer worden aanbesteed. Ook is er gezamenlijk voor gekozen om de succesvolle aanpak rond de Taalhuizen in de regiogemeenten te continueren en te optimaliseren. We sturen op een verbeteringslag van werkwijzen in de Taalhuizen door: onderling samen te werken, kennis uit te wisselen en de afstemming tussen Taalhuizen en de professionele aanbieders Taaloffensief te intensiveren. De Amsterdamse variant van het Taalhuis, het programma Leef en Leer, is hier nauw bij betrokken. De bovenstaande uitgangspunten zijn in de maanden april en juni 2020 besproken met de betrokken wethouders van de regiogemeenten. Hun reactie en inbreng is meegenomen in de regionale afspraken die invulling geven aan de bovengenoemde uitgangspunten (zie paragraaf 6). Waar deze te specifiek was, is deze onder de afspraak als aandachtspunt vermeld. De intensiteit van de uitwerking van afspraken kan per regiogemeente verschillen. Dit komt doordat de lokale situatie anders is en het beschikbare budget per gemeente

verschilt. Zo wordt in Amsterdam fors ingezet op het Taaloffensief. Het WEB-budget van 5.4 miljoen is daarvoor, met gemeentelijke middelen, structureel verhoogd naar 12 miljoen. Het Amsterdams Taaloffensief 2019-2022 en het bijbehorende uitvoeringsplan zijn als bijlagen aan dit regionale plan toegevoegd. Hierin staan de aanvullende interventies volwasseneneducatie beschreven die Amsterdam met 'eigen' middelen organiseert. Waar deze de regionale afspraken raken hebben de regiogemeenten daar direct profijt van. Voorbeelden daarvan zijn: de centrale administratieve handelingen op het gebied van registratie, facturatie en verantwoording, het bewaken van de kwaliteit van het aanbod en de personele inzet om te komen tot een Taalakkoord voor de regio Groot A'dam.

In dit programma laaggeletterdheid beperken we ons tot de volwasseneneducatie. De afzonderlijke gemeenten zijn zelf verantwoordelijk voor het vormgeven en de bekostiging van de brede aanpak laaggeletterdheid. Daarbij is er natuurlijk een overlap met het onderwijsbeleid wat betreft de doelgroep jongvolwassenen van 18 jaar en ouder. Maar er wordt in Amsterdam ook onderzocht hoe in samenwerking met de afdeling onderwijs, het voorkomen van laaggeletterdheid onder jongeren meer invulling kunnen geven. Waar er een logisch verband is, zoals bij de MBO-agenda, zoeken we naar regionale oplossingen. Andere acties binnen de brede aanpak laaggeletterdheid zijn: Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE), Bibliotheek op School, Voorleesexpres en andere programma's vanuit het onderwijsachterstandenbeleid of onderwijskansenbeleid.

Uit internationaal onderzoek 'Programme for the international Assessment of Adult Competencies' (PIAAC) blijkt dat mensen die laaggeletterd zijn vaker geen of laagbetaald werk hebben, kampen met gezondheidsproblematiek en een laag zelfbeeld hebben. Dit pleit voor een integrale aanpak van laaggeletterdheid in het sociaal domein. De integrale aanpak laaggeletterdheid is onderdeel van de bestuurlijke afspraken en wordt daardoor gestimuleerd. Maar hoe deze vorm krijgt blijft een keuze van de gemeenteraden. Daarom worden goede aanpakken uitgewisseld met de verwachting dat aangetoond succes regio-brede navolging krijgt. Want als de praktijk uitwijst dat mensen na het volgen van een geïntegreerd taalaanbod, hun thuisadministratie beter op orde krijgen, beter zijn toegerust voor een baan, hun kinderen beter kunnen begeleiden tijdens hun schoolloopbaan of een betere levensstijl ontwikkelen, rendeert deze investering. Daarom onderzoeken we ook wat het effect van ons aanbod is op de sociale inclusie van de deelnemers.

Tot slot

Het effect van de Coronapandemie op volwasseneneducatie is groot. Het lesgeven, campagnes voeren voor de werving en de inzet van vrijwilligers komen allemaal onder druk te staan door de huidige afstandsregels. Natuurlijk doet iedereen er alles aan om creatieve oplossingen te vinden. Maar het is de vraag of we in deze tijd de bestuurlijke afspraken laaggeletterdheid volledig invulling kunnen geven. Gezamenlijk blijven we het programma aanpassen op de nieuwe mogelijkheden en oplossingen die worden gevonden om mensen te bereiken en les te geven. Het regionale meerjarige programma laaggeletterdheid zal ook worden herijkt, als de gemeente Amsterdam het beleidskader volwasseneneducatie voor de nieuwe collegeperiode ontwikkelt. Uiteraard wordt dit zorgvuldig afgestemd met de regiogemeenten.

3. Zicht op laaggeletterdheid in de arbeidsmarktregio Groot Amsterdam.
(bron: www.geletterdheidinzicht.nl)

Op 13 februari is de website www.geletterdheidinzicht.nl live gegaan. Deze website is in opdracht van OCW door CINOP, ECBO, ROA en Etil ontwikkeld. Op de site staat een dashboard waarmee per gemeente of arbeidsmarktregio het percentage laaggeletterden in beeld kan worden gebracht. Aanvullend kan de groep laaggeletterden worden opgesplitst in zeven groepen met specifieke kenmerken. Dit instrument is bedoeld om gemeenten te helpen bij het ontwikkelen van beleid voor deze doelgroepen. Een middel om richting te geven aan beleid, maar niet om het effect van het beleid in beeld te brengen. Daarvoor zijn er teveel factoren van invloed op de omvang van de problematiek van laaggeletterdheid. Verhuisbewegingen en de veranderende samenstelling van de bevolking door immigratie zijn hiervan voorbeelden. Hieronder staan de percentages laaggeletterdheid, zoals deze nu op de site zijn terug te vinden.

Gemeente	Percentage Laaggeletterdheid
Amsterdam	16%
Aalsmeer	7%
Amstelveen	7%
Diemen	7%
Haarlemmermeer	12%
Uithoorn	7%
Ouder Amstel	7%
De Ronde Venen	8%

4 Wettelijk kader Volwasseneducatie

De Wet educatie en beroepsonderwijs (WEB) onderscheidt formele, diploma gerichte, cursussen en non-formele cursussen die niet opleiden voor een diploma. Deze cursussen moeten voldoen aan de landelijke standaarden en eindtermen volwasseneducatie en de eindtermen digitale vaardigheden. Deze standaarden en eindtermen beschrijven de diverse niveaus voor de vaardigheden taal, rekenen en digitale vaardigheden. De kwaliteit van het formele aanbod wordt gecontroleerd door de Inspectie van het Onderwijs. De kwaliteit van het non-formele aanbod wordt gecontroleerd door de gemeenten.

Gemeenten voeren de WEB uit voor wat betreft het onderdeel educatie en krijgen daarvoor jaarlijks een budget van het Rijk. Deze geoordeelde middelen moeten worden ingezet voor een divers aanbod educatie. Dit aanbod is alleen toegankelijk voor inwoners van de regio die 18 jaar of ouder zijn. Zij moeten aan hun inburgeringsplicht hebben voldaan of daarvan zijn ontheven.

De cursussen volwasseneducatie zijn gericht op het leren of verbeteren van de taal-, reken- en computervaardigheden. Dit alles met het doel om het geleerde in de praktijk te kunnen toepassen. Want alleen dan kunnen mensen zelfstandig meedoen, horen zij erbij en nemen hun kansen toe. Het aanbod in regio Amsterdam is niet gericht op het behalen van een diploma, maar op het zo goed mogelijke toepassen van de taal in belangrijke situaties. Denk daarbij aan werk, opvoeding, gezondheid, financiële administratie of beroepsonderwijs. Het betreft dus non-formeel aanbod. Daarbij maken we onderscheid tussen professioneel aanbod dat via een aanbestedingstraject is ingekocht en informeel aanbod dat wordt gesubsidieerd. Het informele aanbod wordt verzorgd door vrijwilligers die meestal worden ondersteund door professionals.

4.1 Financiën en aantallen

In de onderstaande tabel is per regiogemeente de jaarlijkse rijksbijdrage volwasseneducatie 2020 weergegeven. Gedurende de looptijd 2020- 2024 van het regionaal plan zal de rijksbijdrage Educatie naar verwachting niet veranderen. Het is niet op voorhand zeker dat het budget door OCW wordt geïndexeerd.

De verdeling van het budget over professionele en informele educatie is aan de regiogemeente. Het uitgangspunt is om niet te veel van deze verdeling af te wijken. Dit omdat de gegunde taalaanbieders op deze basis vooruitzicht is gegeven op hun mogelijke omzet. Uithoorn kiest ervoor alle middelen in te zetten voor taalkoppels en het Taalhuis. In 2021 hopen we landelijk meer duidelijkheid te verkrijgen over de bestedingsvoorwaarden van de WEB-middelen in relatie tot de subsidiering Taalhuizen.

Het spaarsaldo mag jaarlijks niet hoger zijn dan maximaal 25% van het dat jaar uitgekeerde web-budget. Dit spaarsaldo moet in het jaar 2021 door de betreffende gemeenten worden besteed aan trajecten / taalkoppels. In onderling overleg kan deze extra inspanning ook regionaal worden opgepakt. De ervaring leert dat het budget van de gemeente Amsterdam compleet wordt benut en dat de regiogemeenten er moeilijk in slagen voldoende deelnemers te werven. De afspraken die in dit programma zijn opgenomen moeten resulteren in een groter bereik en de volledige besteding van het spaarsaldo. Nu er beperkingen gelden door de Corona-pandemie is het de vraag of dit al in 2020/2021 lukt. We maken gezamenlijk afspraken om het bereik te vergroten en monitoren het aantal gerealiseerde trajecten per regiogemeente.

Regio Groot Adam 2020	Budget WEB 2020 met indexering	Budget taal-koppels	Budget professioneel 2020	Budget WEB 2021	Spaar- * saldo 0-1-2020
Aalsmeer	82.319	13.611	68.708	85.073	43.561
Amstelveen	325.900	52.948	272.952	330.925	172.456
Amsterdam	5.495.023		5.495.023	5.493.144	
De Ronde Venen	102.328	30.072	72.256	100.240	9.983
Diemen	128.392		128.392	136.988	253.058
Haarlemmermeer	476.233	121.787	354.446	487.148	282.487
Ouder Amstel	36.550	18.943	17.607	37.887	28.883
Uithoorn	87.110	88.431		88.431	13.904
Totaal	6.733.855	325.792	6.409.384	6.759.836	804.332

*(Verrekenen met het spaarsaldo 1.321)

**Gezien de effecten van Covid-19 is de verwachting dat er minder trajecten worden gerealiseerd en dat het spaarsaldo verder oploopt.

*Inzet gemeentelijke middelen t.b.v. Volwasseneneducatie			
Gemeente	Aanvulling	professioneel	Informeel /flankerend
Amsterdam	7 miljoen	€3.017.700	€3.982.300

Aanvullende decentrale uitkering

Vanaf 2020 ontvangt de contactgemeente een aanvullende decentrale uitkering. Deze uitkering kan worden ingezet voor werving, innovatie en regievoering. Landelijk stelt het Rijk € 5 miljoen beschikbaar, naar 2024 groeit dit budget uit tot €7 miljoen. Er zijn 32 regio's.